

SODBA VARACHA ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

(Pritožba št. 9303/02)

SODBA

STRASBOURG

9. november 2006

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Varacha v. Republika Slovenija

je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod J. HEDIGAN, predsednik senata,

gospod B.M. ZUPANČIČ,
gospod C. BÎRSAN,
gospa A. GYULUMYAN,
gospod E. MYJER,
gospod DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,
gospa I. BERRO-LEFEVRE, sodniki
in gospod V. BERGER, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 19. oktobra 2006

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 9303/02) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 6. februarja 2002 vložila slovenska državljanka gospa Tamara Varacha (v nadaljevanju: pritožnica).
2. Pritožnico je zastopal gospod B. Kuvec, odvetnik z Vrhnike. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni

državni pravobranilec.

3. Pritožnica je na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjevala, da je bilo trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bila udeležena kot stranka, predolgo. Navajala je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolгим trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

4. Dne 13. septembra 2005 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti pritožbe in o utemeljenosti zadeve.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

5. Pritožnica je bila rojena leta 1950 in živi v Ljubljani.

6. Dne 27. februarja 1992 je bila pritožnica udeležena v prometni nesreči.

Udeleženih je bilo pet vozil. Gospod F.J., voznik avtomobila, ki se je zaletel v pritožničin avto, je imel sklenjeno zavarovanje pri zavarovalnici ZTI.

7. Dne 1. junija 1992 je pritožnica vložila tožbo proti ZTI pri Temeljnem sodišču v Kranju, Enoti v Kranju in zahtevala plačilo 52.185, 12 ATS (avstrijskih šilingov) (približno 3.800 eurov) za nastalo premoženjsko škodo.

Dne 19. januarja 1994 je sodišče opravilo obravnavo in odločilo, da zaprosi sodišče v Celovcu (Gericht in Klagenfurt) v Avstriji, naj zasliši pritožnico, ki je takrat živela v Celovcu.

Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

Dne 12. oktobra 1994 je pritožnica urgirala pri sodišču, naj izda zaprosilo sodišču v Celovcu. Zahtevala je tudi, naj sodišče obravnava njeno zadevo bolj vestno.

Dne 1. januarja 1995 je pristojnost v obravnavni zadevi zaradi reforme slovenskega sodnega sistema pridobilo Okrajno sodišče v Kranju.

Dne 10. aprila in 12. decembra 1996, 12. februarja, 21. avgusta in 21. oktobra 1997 in 9. februarja 1998 je pritožnica ponovila svojo zahtevo z 12. oktobra 1994.

Dne 9. septembra 1997 je sodišče obvestilo pritožnico, da bo zahtevalo njeno zaslišanje pred sodiščem v Avstriji le, če bo navedla utemeljene razloge, zakaj ne more priti na sodišče v Slovenijo.

Dne 14. septembra 1998 je pritožnica obvestila sodišče, da je razlog za njeno zaslišanje v Avstriji v tem, da ne zna dovolj dobro slovenskega jezika, da bi se lahko pojavila pred sodiščem v Slovenji, postavitev tolmača pa bi bila draga in

zamudna. Ker se ti razlogi sodišču niso zdeli dovolj utemeljeni, se je odločilo, da ne zaprosi sodišča v Avstriji za zaslišanje pritožnice.

Dne 12. januarja 1999 je pritožnica zahtevala, naj se določi narok za obravnavo.

Dne 9. februarja 1999 je sodišče opravilo obravnavo in zaslišalo pritožnico brez tolmača. Sodišče je ugotovilo, da je pritožnica lahko razumela vprašanja v slovenščini in da je na postavljena vprašanja lahko tudi odgovarjala v istem jeziku. Sodišče se je odločilo, da obravnavo preloži na 23. marec 1999.

Dne 10. marca 1999 je pritožnica predlagala, naj sodišče preloži obravnavo, razpisano za 23. marec 1999, da bi se zagotovilo čas za vabljenje M.H., ene od prič. Sodišče je njenemu predlogu ugodilo.

Preložena obravnava je bila opravljena 29. aprila 1999, vendar se M.H. nanjo ni zglasil.

Dne 18. maja 1999 je pritožnica obvestila sodišče, da je M.H. umrl, in zahtevala, naj sodišče določi sodnega izvedenca cestno-prometne stroke.

Dne 1. junija 1999 je sodišče opravilo obravnavo in se odločilo za odreditev izvedenstva cestno-prometne stroke.

Dne 7. julija 1999 je sodišče določilo izvedenca cestno-prometne stroke in mu določilo rok 30 dni za izdelavo izvedenskega mnenja.

Dne 28. septembra 1999 je izvedenec predložil mnenje, v katerem je ugotovil, da je gospod F.J. le delno odgovoren za škodo na pritožničinem vozilu. Za preostanek škode je bila delno odgovorna druga oseba, udeležena v prometni nesreči, ki pa ni bila stranka postopka.

Dne 14. decembra 1999 je pritožnica podala svoje pripombe na izvedensko mnenje.

Dne 4. maja 2000 je pritožnica predlagala, naj sodišče pridobi dodatno mnenje od določenega izvedenca.

Dne 6. oktobra 2000 je sodišče od izvedenca zahtevalo dopolnitev izvedenskega mnenja, kar je storil 20. novembra 2000.

Dne 16. januarja 2001 je pritožnica vložila pripravljeno vlogo.

Dne 15. maja 2001 je sodišče opravilo obravnavo, zaslišalo postavljenega izvedenca in odločilo, da bo sodbo izdalo pisno.

Sodba, ki je delno ugodila pritožničinemu zahtevku, je bila pritožnici vročena 20. avgusta 2001. Sodba je postala pravnomočna 5. septembra 2001.

II. ZADEVNO DOMAČE PRAVO IN PRAKSA

A. Ustava iz leta 1991

8. 26. člen Ustave Republike Slovenije določa:

»Vsakdo ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja.»

B. Obligacijski zakonik iz leta 2001

9. Če je sodišče odgovorno za čezmerno zamudo v postopku in če je posameznik zaradi tega utrpel premoženjsko škodo, lahko zahteva od države odškodnino v skladu z Obligacijskim zakonikom. Oseba, ki zahteva odškodnino, bo morala dokazati, prvič, da je prišlo do zamude v postopku; drugič, da je nastala škoda; in tretjič, da obstaja vzročna zveza med ravnanjem sodišča in nastalo škodo.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

10. Pritožnica se je pritožila zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka. Sklicevala se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

11. Vsebinsko je pritožnica nadalje navajala, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita. 13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

12. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.
13. Pritožnica je izpodbijala to navedbo in trdila, da domača pravna sredstva niso učinkovita.
14. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam *Belinger in Lukenda* (*Belinger v. Slovenija* (odl.), št. 42320/98, 2. oktober 2001, in *Lukenda v. Slovenija*, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi *Lukenda*, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.
15. Kar zadeva obravnavano zadevo, Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.
16. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

17. Vlada je oporekala temu, da se je upoštevano obdobje začelo pred 28. junijem 1994, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija, in trdila, da je trajalo le nekaj nad sedem let in dva meseca. Navajala je, da je bil postopek delno zapleten, saj je moralo sodišče prebrati pisne dokaze, zaslišati dve priči in določiti sodnega izvedenca cestno-prometne stroke. Sodišče prve stopnje je zadevo obravnavalo z vso potrebno vestnostjo in v skladu s predpisanimi obveznostmi. Res je, da je prišlo do nekaj zastojev v postopku zaradi reorganizacije sodnega sistema. Pritožnično vztrajanje pri zaslišanju pri sodišču v Avstriji zaradi njenega zatrjevanega slabega znanja slovenskega jezika pa je znatno pripomoglo k zamudi v postopku. Tudi njeno vztrajanje pri tem, naj sodišče zasliši M.H., je delno podaljšalo postopek. Končno je vlada navajala, da postopek ni bil izjemnega pomena za pritožnico, saj se je nanašal na plačilo materialne škode na vozilu.
18. Pritožnica je tem navedbam oporekala.
19. Pri določitvi obdobja, ki ga je treba upoštevati, Sodišče ugotavlja, da se je zadevni postopek začel pred 28. junijem 1994, torej pred dnem, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. V zvezi s svojo pristojnostjo *ratione temporis* lahko sodišče upošteva samo čas, ki je pretekel od tega dne dalje, čeprav upošteva stanje postopka pred domačimi sodišči na ta dan (gl., na primer, *Belinger*, naveden zgoraj, in *Kudła v. Poljska* [GC], št. 30210/96, odstavek 123, ESČP 2000-XI). Tako se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija, in se končalo 5. septembra 2001, ko je postala pravnomočna sodba Okrajnega sodišča v Kranju. Torej je trajalo več kot sedem let in dva meseca pred sodiščem prve stopnje.

20. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim *Frydlender v. Francija* [GC], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

21. Čeprav je bilo treba za odločitev v zadevi pridobiti mnenje sodnega izvedenca cestno-prometne stroke, Sodišče ugotavlja, da postopek ne v procesnem smislu ne glede dejanskega stanja ni bil izjemno zapleten. Tudi dejstvo, da je pritožnica zahtevala, naj se jo zasliši v Avstriji, kjer je v tistem času živela, postopka ni naredilo procesno zapletenega, saj se je sodišče odločilo, da pritožnici ne ugodi.

22. V zvezi s pritožničnim ravnanjem Sodišče ni ugotovilo, da bi zlorabila svoje procesne pravice. Sodišče ugotavlja, da je 19. januarja 1994, na prvi obravnavi, senat domačega sodišča odločil, da bo poslal zaprosilo avstrijskemu sodišču. S svojimi vlogami je pritožnica tako urgirala pri sodišču, naj ravna v skladu s svojo odločitvijo. S tem ni prispevala k dolgemu trajanju postopka, čeprav se je njena zahteva sčasoma izkazala za neutemeljeno. Vendarle pa je mogoče obdobje nekaj preko enega leta, kolikor je trajalo, da je pritožnica odgovorila na dopis sodišča s 7. septembra 1997, pripisati pritožnici. Enako je pritožnici treba pripisati obdobje petih tednov, ker je bila na njen predlog preložena ena od obravnav.

23. Nasprotno pa je številna obdobja treba pripisati sodiščem. Najbolj očitno to velja za čas, ki je pretekel, preden se je sodišče odločilo, da ne bo poslalo zaprosila avstrijskemu sodišču. Sodišče ugotavlja, da ni sodišče v tem času opravilo nobenih procesnih dejanj.

24. Sodišče ponovno poudarja, da Konvencija zavezuje države članice, da svoj sodni sistem organizirajo tako, da zagotovijo skladnost z zavezami, določenimi v prvem odstavku 6. člena (gl., med drugim *Süßmann v. Nemčija*, sodba s 16. septembra 1996, Poročila 1996-IV, str. 1174, odstavek 55, in *Riccardi Pizzati v. Italija* [GC], št. 62361/00, odstavek 73, 29. marec 2006). Zato dejstvo, da je v letih 1994 in 1995 prišlo do reforme sodnega sistema, ni zadosten razlog, da bi se država mogla izogniti odgovornosti za zamudo, do katere je prišlo v postopku.

25. Res pa je, da je bil pomen zneska uveljavljane premoženjske škode za pritožnico relativno majhen.

26. Po mnenju Sodišča je bilo celotno trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2.

27. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. Kudła v. Poljska [GC], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. Lukenda, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

28. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnica mogla pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljala svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

29. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Premoženjska škoda

30. Pritožnica je zahtevala 1.054,03 EUR (eurov) za premoženjsko škodo. Zatrjevala je, da je za ta znesek odgovoren drugi voznik, udeležen v prometni nesreči, kot je to ugotovil sodni izvedenec, ki ga je postavilo sodišče. Vendar pa je v času, ko je sodišče postavilo izvedenca, že potekel zastaralni rok in pritožnica ni mogla uveljavljati odškodnine od domnevno odgovornega posameznika.

31. Vlada je ta zahtevek štela kot zahtevek za nepremoženjsko škodo. Navajala je, da zahtevek za pravično zadoščenje ni zadostno opredeljen niti nima podlage v spisovni dokumentaciji in da ga je zato treba zavrniti (Mitchell in Holloway v. Združeno kraljestvo, št. 44808/98, odstavek 69, 17. december 2002). V vsakem primeru pa je zahtevek pretiran.

32. Sodišče ugotavlja, da lahko pritožnica, ki trdi, da je utrpela premoženjsko škodo zaradi predolge zamude v postopku, sproži po 26. členu Ustave in določbah Obligacijskega zakonika iz leta 2001 (gl. odstavek 8 in 9 zgoraj) pravdni postopek proti državi in zahteva povrnitev te škode. Sodišče je že ugotovilo, da je to pravno sredstvo načeloma učinkovito (gl. Lukenda, naveden zgoraj, odstavek 59).

33. V obravnavani zadevi se pritožnica ni poslužila omenjenega pravnega sredstva niti ni navajala, da v okoliščinah njene zadeve to pravno sredstvo ni učinkovito. Pritožnica torej ni izčrpala domačih pravnih sredstev.

Zato je treba njen zahtevek za premoženjsko škodo razglasiti kot nedopusten.

B. Nepremoženjska škoda

34. Pritožnica je zahtevala 7.000 EUR (eurov) za nepremoženjsko škodo.

35. Vlada je zahtevku oporekala.

36. Sodišče ocenjuje, da je pritožnica gotovo utrpela nepremoženjsko škodo. Po prostem preudarku ji po tej postavki Sodišče prisoja 4.800 EUR (eurov).

C. Stroški

37. Pritožnica je zahtevala tudi približno 1.500 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

38. Vlada je zahtevku oporekala po višini.

39. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. Sodišče ugotavlja, da pritožnica ni specificirala postavk svojega zahtevka in predložila potrebne dokumentacije, kot to zahteva 60. člen Poslovnika Sodišča. Sodišče ugotavlja, da so pritožnici gotovo nastali stroški v postopku. Zato v obravnavani zadevi ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril Sodišče ocenjuje, da je pritožnici razumno prisoditi znesek 800 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

D. Zamudne obresti

40. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglaša, da je pritožba dopustna;
2. razsoja, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;
3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;
4. razsoja:
 - (a) da mora tožena država pritožnici v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 4.800 EUR (štiri tisoč osemsto eurov) in 800 EUR (osemsto eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;
 - (b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;
5. zavrne v preostalem delu pritožničin zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 9. novembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent Berger John Hedigan
sodni tajnik predsednik senata